

ЖУРНАЛІСТСЬКА ЕТИКА: ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ

Марченко В. В..

Національний авіаційний університет, Київ

Науковий керівник – Маєвська М. М., канд. філос. наук, доц

Базові засади журналістської етики можна простежити ще до створення сучасної журналістики. Наприклад, першим, хто систематизував етику, був Аристотель. Він позначив предмет і відмінні риси етики як науки, обґрунтував її основні принципи в межах концепції доказового знання.

Оцінюючи в цілому етичну концепцію Аристотеля в розвитку етичної думки, слід зазначити, що він уперше зробив етику спеціальною теоретичною дисципліною, надавши їй образу досить суворой науки[4].

Попри збільшення досліджень та наукових робіт щодо журналістської етики, навколо неї досі відбуваються суперечки: цілі, методи та призначення журналістики не можуть підпорядковуватися усім етичним нормам одночасно за своєю природою. Професійна журналістська етика була побудована на правді та об'єктивності. Наприкінці XIX століття навіть комерційні газети були дзеркалом цих засад – кожна новина подавалася лише як констатація факту [1, 299].

Аби надалі не потрапити до помилки полісемантичності, пропоную одразу надати визначення ключових для нашого дослідження понять.

Насамперед етика – галузь філософських знань, наука про мораль, що осмислює, узагальнює, систематизує історію становлення і розвитку етичних теорій, концепцій, які обґрунтовували природу, суть, специфіку, функції моралі, закономірності її розвитку і функціонування, взаємозв'язок з іншими формами духовного та матеріального життя людей. Етика як моральна філософія – відрефлексоване теоретичне моральне знання про суть і призначення людини, що відображає моральну свідомість в усій її складності та суперечливості, конкретно-історичну практику у її розмаїтті та колізіях [5].

Питання журналістської етики гостро постало в сучасному світі. Наразі часто можна почути вислови про «прогресивне» суспільство. Справді, в науці, літературі, мистецтві постає все більше питань, що потребують вирішення. У наш час до них увійшли такі питання: жорстоке поводження з тваринами, домашнє насилля, екологія, права LGBT+ меншин та багато іншого.

Етика не лише ставить питання «як жити правильно та добре?», а й шукає шляхи побудови доброго та справедливого суспільства. Інколи це може означати відмову від особистої вигоди та блага.

Етика – це проект введення нових та критики застарілих засад, що сформувалися у суспільстві, який ніколи не закінчується. Саме тому журналістська етика особливо концентрується на тому, щоб знаходити відповіді на те, як себе поводити і як професіонал загалом, і як особистість зокрема.

Існує ряд етичних питань, що є особливо значущими в журналістській царині. Чи етично для журналістів використовувати незаконні методи для отримання інформації? Чи етично для журналістів розкривати свої джерела? Чи етично вдертися у приватне життя політиків/знаменитостей/бізнесменів, аби знайти зачіпки, докази та

розслідувати можливі правопорушення? В Україні існує Кодекс етики українського журналіста. Це документ, що визначає основні морально-етичні орієнтири, яких журналіст має дотримуватися при виконанні своїх професійних обов'язків. Сучасна редакція затверджена на пленумі Національної спілки журналістів України (НСЖУ). Здійснення журналістської діяльності в демократичному суспільстві вимагає від журналістів дотримання етичних норм і високого ступеня усвідомлення суспільної відповідальності за певність та якість поширюваної інформації [3]. У Європі надають особливого значення дбайливому поводженню з інформацією, яка може бути трактована як дискримінуюча за національними, конфесійними чи медичними параметрами. Створено десять міжнародних принципів професійної етики журналіста:

- 1.Право людей на отримання правдивої інформації.
- 2.Вірність журналіста об'єктивній реальності.
- 3.Соціальна відповідальність журналіста.
- 4.Професійна чесність журналіста.
- 5.Загальнодоступність засобів масової інформації й участь громадськості в їх роботі.

- 6.Повага до приватного життя.

- 7.Повага до громадських інтересів.

- 8.Повага до загальнолюдських цінностей і різноманіття культур.

- 9.Усунення війн та іншого зла, що протистоїть людству.

- 10.Сприяння новому міжнародному порядку в галузі інформації [6].

Навіть при установлених етичних нормах залишатися на місці не можна: кожного дня з'являються нові етичні дискусії та питання, тож і журналістиці необхідно постійно видозмінюватися та пристосовуватися.

Журналістська етика – це один із різновидів прикладної етики медіа, яка досліджує питання того, як слід себе вести окремим журналістам в конкретних ситуаціях, та питання, що стосуються засобів масової інформації в цілому та їх діяльності, а також те, як вони впливають на суспільство.

Журналісти мають свої права та обов'язки, але найголовніше те, що вони повинні дотримуватись етичних норм, бо це є свідченням їхнього професіоналізму. Найголовніше для них є донесення правди та мінімізація шкоди, бо їх слова впливають на політичний стан у суспільстві й на думку громадськості.

Основним завданням журналістської етики є визначення того, як наявні норми застосовуються в сучасному суспільстві. Таким чином, можна виділити області, в яких найбільше розкриваються проблеми журналістської етики:

- незалежність журналістів: як журналісти можуть бути

незалежними та діяти за етичними нормами, до того ж підтримувати добрі відносини зі своїми роботодавцями та редакторами?

- достовірність та правдивість: яку частину тексту можна відредагувати, скільки посилань та джерел необхідно для публікації? Чи потрібно озвучувати контекст?

- конфіденційність: чи повинен журналіст приховувати свої джерела?

- хитрість чи омана: чи можуть журналісти приховано використовувати диктофони і камери, аби створити сюжет?

- фотомонтаж: коли журналіст може публікувати недійсні знімки?

- тощо.

Можна зробити висновок, що журналістика – це, перш за все, етична поведінка. Вона вище, ніж звичаї, закони, переконання самого журналіста чи редакції. Так, сенсаційна інформація про особисте життя певної особи може бути законно випущена і отримана досить легально, проте може бути неетичною, передавати події в неточності та бути несправедливою чи некоректною. Однак, не завжди хороший сюжет чи новина порушують етичні норми. Добре написана, легальна та шокуюча історія може бути цілком етичною. Завжди існує можливість розбіжностей теоретичних переконань та практичних результатів [2, 130].

Визначення змісту глобальної журналістської етики ще незавершене. Попри складні питання та проблеми, майбутнє журналістської етики вимагає побудови нових, більш переконливих та всеосяжних етичних рамок для журналістики загалом.

Список використаних джерел:

1. Стівен Вард. Global Journalism Ethics / ВардСтівен// McGillQueen's Press. – MQUP:2010. – 299 с.

2. Корню Даниель. Етика засобів масової інформації / Д. Корню // пер. з фр. С. Гринцевич. - К. : К.І.С., 2004. - 130 с.

3. Кодекс етики українського журналіста [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.cje.org.ua/ua/code>

4. Становлення етичної науки в період античності [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/culture/11154/>

5. Етика: предмет і значення [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://pidru4niki.com/81023/etika_ta_estetika/etika_predmet_znachennya

6. Професійна етика журналіста. Зasadничі принципи [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://mediaunion.eu/ua/journalism-ethics/>